

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (ötödik tanács)

2018. június 28.*

„Előzetes döntéshozatal – Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – Joghatóság, valamint a határozatok elismerése és végrehajtása a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban – 2201/2003/EK rendelet – A 8. cikk (1) bekezdése – A gyermek szokásos tartózkodási helye – Csecsemő – E tartózkodás helyének megállapítása tekintetében meghatározó körülmények”

A C-512/17. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w Poznaniu (a poznańi székhelyű Poznań – Stare Miasto-i kerületi bíróság, Lengyelország) a Bírósághoz 2017. augusztus 22-én érkezett, 2017. augusztus 16-i határozatával terjesztett elő a

HR által indított,

a KO,

a **Prokuratura Rejonowa Poznań Stare Miasto w Poznaniu**

részvételével folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (ötödik tanács),

tagjai: J. L. da Cruz Vilaça tanácselnök (előadó), E. Levits, A. Borg Barthet, M. Berger és F. Biltgen bírák,

főtanácsnok: N. Wahl,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- HR képviseletében A. Kastelik-Smaza advokat,
- KO képviseletében K. Obrębska-Czyż advokat,
- a lengyel kormány képviseletében B. Majczyna, meghatalmazotti minőségben,
- a cseh kormány képviseletében M. Smolek, J. Vlácil és A. Kasalická, meghatalmazotti minőségben,

* Az eljárás nyelve: lengyel.

– az Európai Bizottság képviseletében M. Wilderspin és D. Milanowska, meghatalmazotti minőségben,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 338., 1.o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 243. o.; helyesbítés: HL 2013. L 82., 63. o.; HL 2018. L 33., 5. o.) 8. cikke (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet a HR által indított, a kiskorú lánya feletti szülői felelősség gyakorlása módjának megállapítása iránti kérelemre vonatkozó eljárásban terjesztették elő.

Jogi háttér

A 2201/2003 rendelet

- 3 A 2201/2003 rendelet (12) preambulumbekzdése az alábbiakat mondja ki:
„Ezen rendeletben megállapított szülői felelősségre vonatkozó ügyekben a joghatóság jogalapját a gyermek alapvető érdekeinek figyelembevételével [helyesen: A szülői felelősségre vonatkozó ügyekben a joghatóság vonatkozásában e rendeletben megállapított szabályokat a gyermek mindenek felett álló érdekének figyelembevételével] alakítják ki, különösen a fizikai közelség [helyesen: szoros kapcsolat] alapján. Ez azt jelenti, hogy a joghatóságot mindenekelőtt a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam szerint kell megállapítani, kivéve azokat a bizonyos eseteket, amikor megváltozik a gyermek tartózkodási helye [helyesen: kivéve a gyermek tartózkodási helye megváltozásának bizonyos eseteit], vagy ha a szülői felelősséget gyakorlók között megállapodás jön létre.”
- 4 E rendelet alkalmazásában, annak 2. cikkének 9. pontja szerint, „felügyeleti jog”: „a gyermek gondozásával kapcsolatos jogok és köteleességek, és különösen a gyermek tartózkodási helye meghatározásának joga”.
- 5 Az említett rendelet „Joghatóság” című II. fejezetének „Szülői felelősség” elnevezésű 2. szakasza tartalmazza többek között ugyanezen rendelet 8–15. cikkét.
- 6 A 2201/2003 rendelet „Általános joghatóság” című 8. cikke előírja:
„(1) Egy tagállam bíróságai joghatósággal rendelkeznek olyan gyermek feletti szülői felelősségre vonatkozó ügyekben, aki a bíróság megkeresésekor [helyesen: a bírósághoz fordulás időpontjában] az adott tagállamban szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik.
(2) Az (1) bekezdést a 9., 10. és 12. cikk rendelkezéseire figyelemmel kell alkalmazni.”

7 E rendelet „Megállapodás a joghatóságról” címet viselő 12. cikke a (3) bekezdésében így rendelkezik:

„Valamely tagállam bírósági joghatósággal rendelkeznek a szülői felelősséggel kapcsolatban az (1) bekezdésben említett eljárásoktól eltérő eljárások esetében is, amennyiben:

a) a gyermeket szoros kötelék fűzi az említett tagállamhoz, különösen ha a szülői felelősség jogosultjainak egyike szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik az adott tagállamban vagy a gyermek az adott tagállam állampolgára;

és

b) az eljárás valamennyi részes fele kifejezetten vagy egyéb egyértelmű módon elfogadta a bíróságok joghatóságát a bíróság megkeresésének időpontjában, és az a gyermek érdekeit legjobban szolgálja.”

8 A 2201/2003 rendeletnek az „Áttétel az ügy tárgyalására alkalmasabb bírósághoz” című 15. cikke értelmében:

„(1) Kivételes esetben, és ha ez a gyermek alapvető érdekének [helyesen: mindenek felett álló érdekének] megfelel, valamely tagállamnak az érdemi ügyet [helyesen: az ügy érdekét] illetően joghatósággal rendelkező bírósági, amennyiben úgy ítélik meg, hogy egy másik tagállam, amelyhez a gyermeket szoros kötelék fűzi [helyesen: egy másik tagállam bírósága, amely tagállamhoz a gyermeket különös kötelék fűzi], alkalmasabb az ügy vagy annak egy meghatározott része tárgyalásához [helyesen: tárgyalására]:

a) felfüggeszthetik az adott ügyet vagy annak egy részét, és felkérhetik a feleket arra, hogy terjesszenek kérelmet az említett másik tagállam bírósága elé a (4) bekezdéssel összhangban [helyesen: felfüggeszthetik a döntéshozatalt az adott ügy vagy annak egy része tekintetében és felhívhatják a feleket arra, hogy terjesszenek kérelmet az említett másik tagállam bírósága elé a (4) bekezdéssel összhangban]; vagy

b) felkérhetik egy másik tagállam bíróságát arra, hogy vállalja a joghatóságot az (5) bekezdéssel összhangban.

[...]

(3) A gyermek akkor tekintendő úgy, mint akit szoros [helyesen: különös] kötelék fűz valamely tagállamhoz az (1) bekezdésben említettek szerint, amennyiben az adott tagállam:

[...]

c) a gyermek állampolgársága szerinti hely; vagy

[...]”

A lengyel jog

9 Az 1964. november 17-i ustawa r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 2016., 1822. alszám) (a polgári perrendtartásról szóló törvény; a továbbiakban: a polgári perrendtartásról szóló törvény) alapügyben alkalmazandó változata 579., 582. és 582^{1.} cikkének megfelelően a szülői felügyelet gyakorlásával, a gyermek lényeges ügyeiről való döntéssel és a gyermekkel való kapcsolattartással kapcsolatos ügyeket nemperes eljárásban vizsgálják meg.

- 10 A polgári perrendtartásról szóló törvény 1099. cikke 1. §-ának megfelelően az eljáró bíróság az eljárás minden szakaszában hivatalból vizsgálja a lengyel bíróságok joghatóságának kérdését. A joghatóság hiánya esetén a kérelmet elutasítja.
- 11 A polgári perrendtartásról szóló törvény 386. cikke 6. §-ának megfelelően a fellebbviteli bíróság ítéletének indokolásában szereplő jogi értékelés és az eljárás további folytatásával kapcsolatos utasítások kötik azt a bíróságot, amely elé az ügyet visszautalták, valamint a fellebbviteli bíróságot is az ügy újabb vizsgálata során. A polgári perrendtartásról szóló törvény 13. cikkének 2. §-a alapján pedig e rendelkezést analógia útján a nemperes eljárások tárgyát képező ügyekben is alkalmazni kell.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 12 HR lengyel állampolgár 2005 óta él Brüsszelben (Belgium), ahol határozatlan idejű munkaszerződés alapján az Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) állandó tisztviselőjeként dolgozik. KO belga állampolgár szintén Brüsszelben él.
- 13 HR és KO 2013-ban találkoztak. 2014. júniustól együtt éltek Brüsszelben. Kapcsolatukból 2015. április 16-án ugyanezen városban egy lányuk, MO született, aki lengyel–belga kettős állampolgársággal rendelkezik. Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, hogy tekintetében HR és KO mindketten gyakorolják a szülői felelősséget.
- 14 MO születését követően HR több alkalommal is három hónapig is terjedő időszakig tartózkodott vele Lengyelországban KO hozzájárulásával, a szülői szabadsága, majd szabadsága és az ünnepek alatt. E látogatások során HR a gyermekkel a saját szüleinél lakott Przesiekában (Lengyelország) vagy a poznańi (Lengyelország) lakásban, amelynek 2013 óta tulajdonosa.
- 15 HR és KO 2016 augusztusában különváltak, és azóta külön élnek Brüsszelben. MO HR-rel él, és hozzájárulásával KO heti egyszer, szombaton 10 órától és 16 óráig látja lányát. Az utóbbi a lakásában külön szobát rendezett be a lányának. Egyébiránt a szülők közvetítői eljárást vettek igénybe az MO feletti szülői felelősség kérdésének rendezése érdekében. Ezen eljárást azonban 2016 novemberében megszüntették.
- 16 MO nem jár bölcsődébe, sem óvodába. HR anyja segít a gyermek mindennapi ellátásában. Korábban e segítséget egy lengyel gyermekgondozó nyújtotta számára. HR és MO belgiumi és lengyelországi tartózkodási helyet is bejelentett. HR és családja lengyelül kommunikálnak a gyermekkel, míg KO franciául. Lányuk elsősorban lengyelül beszél és ért.
- 17 HR Lengyelországban kíván letelepedni MO-val, amit KO ellenez. Ezen összefüggésben HR arra irányuló kérelmet nyújtott be 2016. október 10-én a Sąd Rejonowy Poznań - Stare Miasto w Poznaniuhoz (Poznań - Stare Miasto-i kerületi bíróság, Lengyelország), hogy egyrészt MO tartózkodási helye a saját adott tartózkodási helye alapján kerüljön megállapításra, másrészt pedig kapcsolattartási jogot állapítsanak meg KO javára.
- 18 2016. november 2-i végzéssel a Sąd Rejonowy Poznań - Stare Miasto w Poznaniu (Poznań - Stare Miasto-i kerületi bíróság) a lengyel bíróságok joghatóságának hiányában elutasította e kérelmet. E bíróság szerint, mivel HR Brüsszelben rendelkezik lakóhellyel és dolgozik, valamint MO vele él, a gyermek szokásos tartózkodási helye Belgiumban van. Ennélfogva a 2201/2003 rendelet 8. cikke (1) bekezdésének megfelelően a belga bíróságok rendelkeznek joghatósággal az MO feletti szülői felelősséggel kapcsolatos ügyekben. Az a körülmény, hogy HR a gyermekkel gyakran meglátogatja a családját Lengyelországban, valamint az, hogy tulajdonosa egy lakásnak e tagállamban, nem kérdőjelezi meg e következtetést.

- 19 2016. november 17-én HR fellebbezést terjesztett elő e végzéssel szemben a Sąd Okręgowy w Poznaniu (poznańi területi bíróság, Lengyelország) előtt. Egyébiránt KO 2017 februárjában egy brüsszeli bíróság előtt eljárást indított az MO feletti szülői felügyelet tárgyában. Mindazonáltal e bíróság a lengyel bíróságok előtt indított eljárásban történő határozathozatalig felfüggesztette az eljárást.
- 20 2017. március 28-i végzésében a Sąd Okręgowy w Poznaniu (poznańi területi bíróság) megsemmisítette a Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w Poznaniu (Poznań - Stare Miasto-i kerületi bíróság) végzését, megállapítva, hogy a 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdése alapján a lengyel bíróságok joghatósággal rendelkeznek az alapügyben benyújtott kérelem elbírálására.
- 21 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság megállapította, hogy e kérelem benyújtásának időpontjában MO szokásos tartózkodási helye Lengyelországban volt. Ennek keretében e bíróság emlékeztetett arra, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatával, különösen a 2010. december 22-i Mercredi ítélettel (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829) összhangban a gyermek szokásos tartózkodási helye annak a helynek felel meg, ahol a gyermek a szociális és családi környezetbe bizonyos mértékig beilleszkedik. Márpedig a fellebbviteli bíróság szerint az alapügyben előterjesztett kérelem időpontjában a 18 hónapos MO nem illeszkedett be a belga szociális környezetbe, mivel sem bölcsődébe, sem óvodába nem járt, és nem volt ilyen állampolgárságú gyermekgondozója, valamint e környezettel összefüggésben egyedül az apjával tartott kapcsolatot. 2016 szeptembere óta MO családi környezete az anyjára korlátozódott, aki a felügyeletét napi szinten gyakorolta. Márpedig MO az anyja és annak családja révén kötődik a lengyel hagyományokhoz és kultúrához, mivel lengyel gyermekgondozója volt, és főként lengyelül fejezi ki magát, és mivel a szabadságokat, az ünnepeket, valamint HR szülői szabadságának nagy részét Lengyelországban töltötte, továbbá a megkeresztelésére is e tagállamban került sor.
- 22 Egyébiránt ugyanezen bíróság szerint az a körülmény, hogy HR és KO nem kötött házasságot, és nem vásárolt lakást Brüsszelben, bizonyítja, hogy az előbbi nem kíván a szakmai tevékenysége által megkívánt időtartamnál hosszabb ideig Belgiumban tartózkodni. Ezzel szemben annak ténye, hogy HR lakást vásárolt Poznańban, valamint gyakori és hosszú lengyelországi látogatásokat tett, bizonyítja, hogy szándékában áll e tagállamba visszatérni.
- 23 2017 áprilisában egy belga ügyész MO tekintetében a terület elhagyásának tilalmára vonatkozó, határozatlan időre szóló határozatot bocsátott ki. HR azonban engedélyt kapott arra, hogy a gyermekkel 2017. július 11-től augusztus 12-ig Lengyelországban tartózkodjon.
- 24 Az alapügyben ismét a Sąd Rejonowy Poznań - Stare Miasto w Poznaniu (Poznań - Stare Miasto-i kerületi bíróság) jár el az eredeti végzésének megsemmisítését követően. 2017. június 19-én a HR e bírósághoz kiegészítő kérelmet nyújtott be MO Lengyelországba történő elvitelének engedélyezése iránt.
- 25 E bíróság megállapítja, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatát és különösen a 2010. december 22-i Mercredi ítéletet (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829) figyelembe véve a gyermek „szokásos tartózkodási helye” 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdése szerinti fogalmának két értelmezése képzelhető el az előtte folyamatban lévő jogvitához hasonló ügyben.
- 26 Az olyan csecsemő, mint MO szokásos tartózkodási helyének meghatározásakor elképzelhető ugyanis, hogy kizárólag a felügyeletet ténylegesen és napi szinten gyakorló szülő beilleszkedését veszik figyelembe. E szempontból meghatározóak azok a kapcsolatok, amelyeket a gyermek azon tagállammal tart fenn, amelynek e szülő az állampolgára, amely kapcsolatokat bizonyítja, hogy az ünnepek alkalmával és az említett szülő szabadsága alatt ott tartózkodik, hogy az ugyanezen szülő nagyszülei és távoli rokonai ugyanezen államban tartózkodnak, hogy ott keresztelték meg, és hogy elsődlegesen az említett állam nyelvén fejezi ki magát.

- 27 Mindazonáltal más körülmények is figyelembe vehetők azonos mértékben, különösen az a tény, hogy a szóban forgó gyermek napi szinten egy adott tagállamban tartózkodik, hogy a tényleges felügyeletét gyakorló szülő e tagállamban folytatja szakmai tevékenységét, hogy a gyermek ott részesül orvosi ellátásban, és hogy a másik szülője, akivel rendszeres kapcsolatot tart, az említett állam állampolgára, és neki e tagállamban van a szokásos tartózkodási helye.
- 28 Ilyen körülmények között a Sąd Rejonowy Poznań - Stare Miasto w Poznaniu (Poznań - Stare Miasto-i kerületi bíróság) felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjesztette a Bíróság elé:

„1) A jelen ügy körülményei között úgy kell-e értelmezni a [2201/2003] rendelet [...] 8. cikkének (1) bekezdését, hogy:

egy 18 hónapos gyermek szokásos tartózkodási helye az a tagállam, ahol az alábbi körülmények eredményeként a gyermek a szociális és családi környezetbe bizonyos mértékig beilleszkedik: a gyermek felügyeletét napi szinten gyakorló szülő állampolgársága, az, hogy a gyermek e tagállam hivatalos nyelvét használja, az, hogy e tagállamban keresztelték meg, valamint az, hogy e szülő szülői szabadsága, illetve az ünnepek során kivett egyéb szabadságai során a gyermek e tagállamban három hónapig terjedő ideig tartózkodott, továbbá a szülő családjával ápolt kapcsolatok,

amennyiben a gyermek a fennmaradó időben az említett szülővel együtt egy másik tagállamban tartózkodik, e szülőnek ott van határozatlan idejű munkaszerződésen alapuló munkaviszonya, továbbá a gyermek e másik tagállamban rendszeres, de időben korlátozott kapcsolatot tart a másik szülővel és annak családjával?

2) A 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdése alapján az olyan 18 hónapos gyermek szokásos tartózkodási helyének meghatározása érdekében, aki életkora miatt napi szinten csak az egyik szülő felügyelete alatt áll, míg a másik szülővel állandó, de időben korlátozott kapcsolatot tart, amennyiben a szülői felügyelet és a gyermekkel való kapcsolattartás gyakorlásáról a szülők között nem jön létre megállapodás, a gyermek szociális és családi környezetbe történő beilleszkedésének értékelése céljából egyenlő mértékben kell-e figyelembe venni a gyermek és az egyes szülők közötti kapcsolatot, vagy a gyermek és a felügyeletet napi szinten gyakorló szülő közötti kapcsolatot fokozottabban kell figyelembe venni?”

A Bíróság előtti eljárás

- 29 A kérdést előterjesztő bíróság azt kérte, hogy a Bíróság a jelen előzetes döntéshozatalra utalást a Bíróság eljárási szabályzatának 107. cikkében előírt sürgősségi előzetes döntéshozatali eljárásban bírálja el. 2017. szeptember 6-án az ötödik tanács a főtanácsnok meghallgatását követően úgy határozott, hogy nem ad helyt ennek a kérelemnek.
- 30 Mindazonáltal 2017. november 15-én a Bíróság elnöke elrendelte, hogy a jelen ügyet az említett eljárási szabályzat 53. cikkének (3) bekezdése értelmében soron kívül bírálják el.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az elfogadhatóságról

- 31 Először is az előzetes döntéshozatalra utaló határozat elfogadhatóságának vitatása érdekében HR megkérdőjelezi az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban szereplő tényelődést, amelyet hiányosnak és megtévesztőnek tart. Az érdekelt szerint a kérdést előterjesztő bíróság magával az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések megfogalmazásával alábecsüli az MO és Lengyelország közötti kapcsolatot.
- 32 E tekintetben elegendő arra emlékeztetni kell arra, hogy a nemzeti bíróságok és a Bíróság közötti egyértelmű feladatmegosztást kimondó EUMSZ 267. cikk értelmében – a kérdést előterjesztő bíróság által közölt tényállás alapján – kizárólag a Bíróság határozhat az uniós jogszabályok értelmezéséről és érvényességéről. Mind az ügy konkrét tényállásának megállapítása, mind megítélése az utóbbi bíróság hatáskörébe tartozik (lásd ebben az értelemben: 2015. szeptember 3-i Costea ítélet, C-110/14, EU:C:2015:538, 13. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2016. július 21-i Argos Supply Trading ítélet, C-4/15, EU:C:2016:580, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 33 Nem a Bíróság feladata tehát, hogy határozzon a jelen esetben fennálló tényállásra vonatkozó nézeteltérésekről. Feladata ezzel szemben, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által előterjesztett előfeltevések alapján értelmezze a 2201/2003 irányelvet.
- 34 Másodszor HR vitatja a jelen előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések szükségességét. E tekintetben kételkedik, hogy még hasznos-e a Bíróságnak a lengyel bíróságok joghatóságának tárgyában adott válasza, az MO feletti szülői felelősségre vonatkozó kérelem benyújtása óta eltelt időt figyelembe véve. E szakaszban a gyermek érdekében inkább érdemben kellene határozatot hozni. Egyébiránt a kérdést előterjesztő bíróság valójában nem kételkedik az említett uniós jog értelmezését illetően, és csak azt kívánja, hogy a Bíróság erősítse meg a tényállásnak a Sąd Okręgowy w Poznaniu (poznańi területi bíróság) által történő megítélésével ellentétes értékelését, jóllehet az ilyen értékelés nem tartozik a Bíróság hatáskörébe.
- 35 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság és a nemzeti bíróságok közötti – az EUMSZ 267. cikkel létrehozott – együttműködés keretében kizárólag a nemzeti bíróság feladata annak eldöntése, hogy az ügy sajátos jellemzőire tekintettel az ítélet meghozatalához szükség van-e az előzetes döntéshozatalra, és hogy a Bíróságnak feltett kérdések relevánsak-e (2013. március 14-i Allianz Hungária Biztosító és társai ítélet, C-32/11, EU:C:2013:160, 19. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 36 Ebből következik, hogy a jelen esetben kizárólag a kérdést előterjesztő bíróság rendelkezik hatáskörrel annak megítélésére, hogy a Sąd Okręgowy w Poznaniu (poznańi területi bíróság) által hozott végzés ellenére olyan kételyei vannak-e a 2201/2003 rendeletben előírt joghatósági szabályok értelmezése tekintetében, amelyek szükségessé teszik a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmet.
- 37 E körülményekre tekintettel az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadható.

Az ügy érdeméről

- 38 Az együttesen vizsgálandó két kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében a gyermek „szokásos tartózkodási helye” 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdése szerinti fogalmának értelmezését és különösen a csecsemő szokásos tartózkodási helyének az alapügyben szereplő körülmények között történő meghatározását lehetővé tévő tényezőket illetően vár választ.

- 39 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy e rendelkezés szerint egy tagállam bírósági joghatósággal rendelkeznek olyan gyermek feletti szülői felelősségre vonatkozó ügyekben, aki a bíróság eljárásának kezdeményezésekor az adott tagállamban szokásos tartózkodási hellyel rendelkezik.
- 40 A gyermek „szokásos tartózkodási helye” fogalmának e rendeletben foglalt meghatározása, vagy e tekintetben a tagállamok jogára történő hivatkozás hiányában a Bíróság több alkalommal megállapította, az uniós jog önálló fogalmáról van szó, amelyet az azt említő rendelkezés összefüggéseire és a 2201/2003 rendelet céljára, és különösen a (12) preambulumbekkezdésben foglaltakra tekintettel kell megállapítani, amely szerint a rendeletben megállapított joghatósági szabályokat a gyermek mindenekfelett álló érdekének figyelembevételével, és különösen a fizikai közelség alapján alakították ki (2009. április 2-i A ítélet, C-523/07, EU:C:2009:225, 31., 34. és 35. pont; 2010. december 22-i Mercredi ítélet, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 44–46. pont; 2014. október 9-i C ítélet, C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, 50. pont; 2017. június 8-i OL ítélet, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 40. pont).
- 41 A Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a gyermek szokásos tartózkodási helyét az adott ügy konkrét tényállásában szereplő valamennyi körülmény alapján kell megállapítani. A gyermek valamelyik tagállamban való fizikai jelenlétén kívül más olyan tényezőkre is figyelemmel kell lenni, amelyek arra engednek következtetni, hogy ez a jelenlét semmiképpen sem ideiglenes vagy alkalmi jellegű, és hogy a gyermek tartózkodása együtt jár a szociális és családi környezetbe való, ilyen beilleszkedéssel (lásd ebben az értelemben: 2009. április 2-i A ítélet, C-523/07, EU:C:2009:225, 37. és 38. pont; 2010. december 22-i Mercredi ítélet, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 44., 47–49. pont; 2017. június 8-i OL ítélet, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 42. és 43. pont).
- 42 Ezen ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy a gyermek a 2201/2003 rendelet szerinti szokásos tartózkodási helye megfelel annak a helynek, ahol tényszerűen az életének a központja van. E rendelet 8. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában az eljáró bíróság határozza meg, hogy az e gyermek feletti szülői felelősségre vonatkozó kérelem benyújtásának időpontjában hol található e központ.
- 43 Ennek keretében általában olyan tényezőket kell figyelembe venni, mint a szóban forgó különböző tagállamok területén történő tartózkodás időtartama, rendszeressége, az ott tartózkodás körülményei és indokai, az iskoláztatásának helyét és körülményei, valamint a gyermeknek az említett tagállamokban fenntartott családi és szociális kapcsolatai (lásd ebben az értelemben: 2009. április 2-i A ítélet, C-523/07, EU:C:2009:225, 39. pont).
- 44 Egyébiránt, ha a gyermek nem iskoláskorú, különösen, ha csecsemőről van szó, azon referenciaszemély vagy személyek körülményei, akivel él, aki a felügyeletet ténylegesen gyakorolja és őt napi szinten gondozza – általában a szülei – különös jelentőséggel bírnak az élete központjának meghatározásakor. A Bíróság megállapította ugyanis, hogy az ilyen gyermekek környezetét döntően a családi környezet jelenti, amelyet e személy vagy e személyek határoznak meg, és a szociális és családi környezete szükségszerűen azonos az őket eltartó családtagjaikéval (lásd ebben az értelemben: 2010. december 22-i Mercredi ítélet C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 53–55. pont).
- 45 Ennélfogva, abban az esetben, amikor az ilyen csecsemő napi szinten a szüleivel él, különösen azt a helyet kell meghatározni, ahol a szülei állandó jelleggel és egy szociális és családi környezetbe illeszkedve vannak jelen. E tekintetben olyan tényezőket kell figyelembe venni, mint a szóban forgó különböző tagállamok területén való tartózkodás időtartama, rendszeressége, az ott tartózkodás körülményei és indokai, valamint a gyermeknek az említett tagállamokban fenntartott családi és szociális kapcsolatai (lásd ebben az értelemben: 2010. december 22-i Mercredi ítélet, C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 55. és 56. pont).

- 46 Végül a szülők arra vonatkozó szándéka, hogy a gyermekkel együtt egy másik tagállamban telepedjenek le, szintén figyelembe vehető a szokásos tartózkodási hely megállapításakor, ha megnyilvánul bizonyos külső körülményekben (lásd ebben az értelemben: 2009. április 2-i A ítélet, C-523/07, EU:C:2009:225, 40. pont; 2014. október 9-i C ítélet, C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, 52. pont; 2017. június 8-i OL ítélet, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 46. pont).
- 47 Miután emlékeztettünk ezen általános megfontolásokra, kitűnik az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból, hogy a jelen esetben MO gyermek Brüsszelben született és lakott szüleivel, és hogy a szülői felelősség gyakorlása módjának megállapítása iránti kérelem benyújtásakor, az utóbbiak különválását követően, továbbra is Brüsszelben élt HR-nél, és az utóbbi gyakorolta a gyermek tényleges felügyeletét. Kitűnik továbbá e határozatból, hogy HR, aki több éve ugyanezen városban él, határozott ideig tartó munkaviszony keretében ott folytat szakmai tevékenységet. E körülmények azt támasztják alá, hogy a kérdést előterjesztő bírósághoz forduláskor HR és a tőle függő gyermek állandó jelleggel tartózkodott a belga területen. Egyébiránt, tekintettel az ilyen tartózkodás az időtartamára, a rendszerességére, a körülményeire és az indokaira, az főszabály szerint a szóban forgó szülőnek szociális környezetbe való bizonyos mértékű – a gyermek által is követett – beilleszkedését jelzi.
- 48 Egyébiránt, bár igaz, hogy amennyiben e szülők külön laknak, a csecsemő családi környezetét nagy részben azon szülő határozza meg, akivel napi szinten él, a másik szülő szintén részese e környezetnek, feltéve hogy a gyermek mindig rendszeres kapcsolatot tart fenn vele. Amennyiben fennáll ilyen kapcsolat, azt a gyermek élete központjának meghatározásakor figyelembe kell venni.
- 49 E kapcsolat súlya az adott eset körülményeitől függően eltér. Az alapeljárásban szereplő ügyben elegendő megállapítani, hogy az a tény, hogy a gyermek kezdetben a rendes tartózkodási helye szerinti városban lakott e másik szülővel is, továbbá az a tény, hogy e szülő továbbra is e városban lakik, és heti kapcsolatot tart a gyermekkel, bizonyítja, hogy az utóbbi a szóban forgó városban beilleszkedett a két szülője által alkotott családi környezetbe.
- 50 Nem vitatott, hogy kitűnik továbbá az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból, hogy MO gyermek többször tartózkodott, néha három hónapig is, HR származási tagállamában, Lengyelországban, ahol családja tartózkodik.
- 51 E tekintetben mindazonáltal bizonyított, hogy MO ezen lengyelországi tartózkodásainak indoka anyja szabadsága és az ünnepek voltak. Márpedig pontosítani kell, hogy a gyermeknek valamely tagállamban a szabadság keretében a szüleivel való múltbeli tartózkodásai főszabály szerint a szokásos életvitel alkalmi jellegű és ideiglenes megszakításának minősülnek. Az ilyen tartózkodások főszabály szerint nem minősülhetnek meghatározó körülményeknek a gyermek szokásos tartózkodási helye meghatározásakor. Az a tény, hogy a jelen esetben e tartózkodások néha több hétig, sőt hónapig tartottak, önmagában nem kérdőjelezi meg e megfontolások jelentőségét.
- 52 Ezen összefüggésben szintén nem meghatározó az a tény, hogy HR a szóban forgó tagállamból származik, és emiatt a gyermek osztozik ezen állam kultúrájában – amit bizonyít többek között a nyelv, amelyen főként kifejezi magát, és annak ténye, hogy ott keresztelték meg – és kapcsolatot tart az említett államban lakó családtagjaival.
- 53 Nem vitatott, amint azt az észrevételeiben HR és a lengyel kormány hangsúlyozta, hogy a Bíróság a 2010. december 22-i Mercredi ítéletében (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 55. pont) megállapította, hogy a gyermek felügyeletét ellátó szülő földrajzi és családi gyökerei figyelembe vehetők az említett szülő és következésképpen a gyermek családi és szociális környezetbe történő beilleszkedésének megállapításakor.

- 54 Mindazonáltal, amint arra a jelen ítélet 41. pontja emlékeztetett, a gyermeknek a 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdése szerinti szokásos tartózkodási helyének meghatározása az egyes esetek sajátos körülményeinek átfogó elemzésével jár. Az ügy keretében szolgáltatott adatok tehát csak körültekintően ültethetők át egy másik ügyre.
- 55 E tekintetben a 2010. december 22-i Mercredi ítélet (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829) alapjául szolgáló ügyben B. Mercredi a Réunion szigetére (Franciaország) történő távozás érdekében elhagyta az Egyesült Királyságot, ahol korábban a lányával lakott, jöllehet az utóbbi csak két hónapos volt. Ezen elvitelkor kizárólag B. Mercredi rendelkezett a gyermek feletti, a 2201/2003 rendelet 2. cikkének 9. pontja szerinti felügyeleti joggal. Amennyiben ezen ügyben a kereset benyújtásának időpontjában az anya és a lánya csak pár napja tartózkodott a szóban forgó szigeten, azt kellett meghatározni, hogy a gyermeknek az e rendelet szerinti szokásos tartózkodási helye továbbra is az Egyesült Királyságban volt-e, vagy az ilyen földrajzi elvitelre tekintettel az Franciaországba helyeződött át. Ebben az összefüggésben azon körülmények, amelyek szerint B. Mercredi ezen szigetről származott, a családja még ott lakott, és franciául beszélt, arra utalnak, hogy az utóbbi állandó jelleggel költözött el, és hogy a lánya szokásos tartózkodási helye áthelyeződött.
- 56 Ezzel szemben az alapügyben szereplő körülmények között a gyermek feletti tényleges felügyeleti jogot gyakorló szülő földrajzi gyökerei és a gyermek által az érintett tagállamban fenntartott kapcsolatok az utóbbi élete központjának meghatározásakor nem fedhetik el azon objektív körülményeket, amelyek arra utalnak, hogy a szülői felelősségre vonatkozó kérelem benyújtásának időpontjában állandó jelleggel ugyanezen szülővel egy másik tagállamban tartózkodott.
- 57 Egyébiránt, ami a gyermeknek azon tagállamhoz fűződő kulturális kapcsolódását illeti, ahonnan a szülei származnak, igaz, hogy ők bizonyíthatták a gyermek és a szóban forgó tagállam közötti bizonyos, lényegében az állampolgársági kötődésnek megfelelő közelséget. A gyermek nyelvismeretei és állampolgársága adott esetben szintén jelezheti a szokásos tartózkodási helyét (lásd ebben az értelemben: 2009. április 2-i A ítélet, C-523/07, EU:C:2009:225, 39. pont).
- 58 Mindazonáltal az uniós jogalkotó a 2201/2003 rendeletben a szülői felelősség területén csak korlátozott jelentőséget tulajdonított e megfontolásoknak. E rendelet szerint különösen azon tagállamok joghatósága, amelyek állampolgárságával a gyermek rendelkezik, csak az említett rendelet 12. és 15. cikkében felsorolt körülmények és feltételek mellett érvényesülhet a szokásos tartózkodási helye szerinti tagállam joghatóságával szemben.
- 59 E választás a gyermek mindenekfelett álló érdekét veszi figyelembe. Az uniós jogalkotó úgy ítélte meg ugyanis, hogy a gyermek szokásos tartózkodási helyéhez földrajzilag közel lévő bíróság van a legmegfelelőbb helyzetben ahhoz, hogy mérlegelje a gyermek érdekében hozandó intézkedéseket (lásd ebben az értelemben: 2009. december 23-i Detiček ítélet, C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, 36. pont; 2010. július 15-i Purrucker ítélet, C-256/09, EU:C:2010:437, 91. pont; 2017. február 15-i W és V ítélet, C-499/15, EU:C:2017:118, 51. és 52. pont).
- 60 A gyermek 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdése szerinti „szokásos tartózkodási helye” fogalmának értelmezéséhez az uniós jogalkotó szándékának megsértése nélkül nem tulajdonítható döntő jelentőség a gyermek kulturális kapcsolódásának vagy állampolgárságának az objektív földrajzi megfontolások hátrányára.
- 61 Végül az a körülmény, hogy gyermek feletti tényleges felügyeleti jogot gyakorló szülő adott esetben vissza kíván vele térni a származása szerinti tagállamba, nem lehet döntő jelentőségű olyan összefüggések között, mint amelyek az alapügyben szerepelnek.
- 62 Nem vitatott, amint arra a jelen ítélet 46. pontja emlékeztet, hogy a szülők szándéka jelentős tényező lehet a gyermek szokásos tartózkodási helyének meghatározásakor.

- 63 Mindazonáltal egyrészt az a körülmény, hogy a gyermek feletti felügyeleti jogot ténylegesen az egyik szülő gyakorolja, nem jelenti azt, hogy a szülői szándék minden esetben csak az utóbbi szándékára korlátozódik. Ugyanis, amennyiben a két szülő rendelkezik a szülői felügyeleti joggal a 2201/2003 rendelet 2. cikkének 9. pontja értelmében, és gyakorolni kívánja e jogot, mindegyik szülő szándékát figyelembe kell venni.
- 64 Másrészt és mindenestre a gyermek 2201/2003 rendelet szerinti szokásos tartózkodási helyének alapvetően objektív körülményeken alapuló meghatározása, a szülők szándéka, e tekintetben főszabály szerint nem döntő jelentőségű. Adott esetben csak valószínűsítő körülményt képez, kiegészítve egyéb egybevágó tényezők csoportját (lásd ebben az értelemben: 2017. június 8-i OL ítélet, C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 47. és 51. pont).
- 65 Ennélfogva a gyermek feletti tényleges felügyeleti jogot gyakorló szülőnek a vele a jövőben a származási tagállamban történő letelepedésre irányuló akarata, akár bizonyított, akár nem, önmagában nem helyezi át a gyermek szokásos tartózkodási helyét e tagállamba. Amint arra a cseh kormány hivatkozik, az olyan körülmények között, mint amelyek az alapügyben szerepelnek, annak kérdése, hogy a gyermek feletti szülői felelősségre irányuló kérelem benyújtásának időpontjában hol volt az utóbbi szokásos tartózkodási helye, nem keverendő össze e szokásos tartózkodási helynek egy másik tagállamba történő jövőbeni áthelyezésével. Annak ténye, hogy az említett szülőnek ezen időpontban szándékában állt a származási tagállamban letelepedni, nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy a gyermek az említett időpontban már ott tartózkodott.
- 66 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a 2201/2003 rendelet 8. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a gyermeknek az e rendelet szerinti szokásos tartózkodási helye megfelel annak a helynek, ahol tényszerűen az életének a központja van. Egybevágó tények csoportja alapján a nemzeti bíróság feladata annak megállapítása, hogy hol volt e központ a gyermek feletti szülői felelősségre vonatkozó kérelem benyújtásakor. E tekintetben az olyan ügyben, mint amely az alapügy tárgyát képezi, az e bíróság által megállapított tényekre tekintettel az alábbi körülmények összessége meghatározó:
- annak ténye, hogy a gyermek a születése óta a szülei különválásáig általában velük lakott egy adott helyen;
 - az a körülmény, amely szerint a házaspár különválása óta a gyermek feletti felügyeleti jogot ténylegesen gyakorló szülő napi szinten továbbra is e helyen tartózkodik vele, és határozatlan időre szóló munkaviszony keretében ott folytatja szakmai tevékenységét, és
 - az a tény, hogy a gyermek az említett helyen rendszeres kapcsolatot tart a másik szülőjével, aki továbbra is ugyanezen a helyen tartózkodik.

Ezzel szemben az olyan ügyben, mint amilyen az alapügyben szerepel, nem tekinthető meghatározó körülménynek:

- a gyermek feletti felügyeleti jogot ténylegesen gyakorló szülő által a szabadságai keretében és az ünnepek alkalmával korábban vele töltött tartózkodások a származási tagállama területén;
- a szóban forgó szülő gyökerei, a gyermeknek e tagállamhoz való, ebből következő kulturális kapcsolódásai és az említett tagállamban tartózkodó családdal fennálló kapcsolatai, és
- az említett szülő arra vonatkozó esetleges szándéka, hogy a gyermekkel ugyanezen tagállamban telepedjen le a jövőben.

A költségekről

- 67 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (ötödik tanács) a következőképpen határozott:

A házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, illetve az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2003. november 27-i 2201/2003/EK tanácsi rendelet 8. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy a gyermek e rendelet szerinti szokásos tartózkodási helye megfelel annak a helynek, ahol tényszerűen az életének központja van. Egybevágó tények csoportja alapján a nemzeti bíróság feladata annak megállapítása, hogy hol volt e központ a gyermek feletti szülői felelősségre vonatkozó kérelem benyújtásakor. E tekintetben az olyan ügyben, mint amely az alapügy tárgyát képezi, az e bíróság által megállapított tényekre tekintettel az alábbi körülmények összessége meghatározó:

- annak ténye, hogy a gyermek a születése óta a szülei különválásáig általában velük lakott egy adott helyen;
- az a körülmény, amely szerint a házaspár különválása óta a gyermek feletti felügyeleti jogot ténylegesen gyakorló szülő napi szinten továbbra is e helyen tartózkodik vele, és határozatlan időre szóló munkaviszony keretében ott folytatja szakmai tevékenységét, és
- az a tény, hogy a gyermek az említett helyen rendszeres kapcsolatot tart a másik szülőjével, aki továbbra is ugyanezen a helyen tartózkodik.

Ezzel szemben az olyan ügyben, mint amilyen az alapügyben szerepel, nem tekinthető meghatározó körülménynek:

- a gyermek feletti felügyeleti jogot ténylegesen gyakorló szülő által a szabadságai keretében és az ünnepek alkalmával korábban vele töltött tartózkodások a származási tagállama területén;
- a szóban forgó szülő gyökerei, a gyermeknek e tagállamhoz való, ebből következő kulturális kapcsolódásai és az említett tagállamban tartózkodó családdal fennálló kapcsolatai, és
- az említett szülő arra vonatkozó esetleges szándéka, hogy a gyermekkel ugyanezen tagállamban telepedjen le a jövőben.

Aláírások